

Методичні рекомендації щодо організації та проведення психолого-педагогічної практики у Волинському національному університеті імені Лесі України.

Навчальна психолого-педагогічна практика є обов'язковою складовою навчального плану першого (бакалаврського) рівня галузі знань «Освіта/Педагогіка» та проводиться без відриву від навчання.

При плануванні навчального навантаження на керівництво психолого-педагогічною практикою години розподіляються таким чином:

- 70% – на кафедрі спеціальності;
- 30% – на кафедрі педагогічної та вікової психології факультету психології та соціології.

Результати проходження психолого-педагогічної практики (компетентності студента)

За результатами практики, студенти мають бути компетентними у таких питаннях.

Педагогічна складова:

- спостереження та аналіз організації навчально-виховної роботи у школі;
- аналіз функціонування офіційного шкільного сайту;
- аналіз розкладу уроків;
- спостереження та аналіз методів активізації розумової діяльності учнів та підтримки їх уваги на уроці.

Психологічна складова:

- здійснення дослідницької роботи з вивчення психологічних особливостей особистості учня;
- проведення дослідження соціально-психологічної ситуації в класі;
- складання психолого-педагогічної характеристики учня та класу.

Етапи практики

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	Затвердження керівників практики від Університету та навчально-виховного закладу. Проведення настановної конференції. Вибір студентами бази практики. На період практики керівник практики призначає старшого кожної студентської підгрупи. Ознайомлення з програмою практики, її метою та основними завданнями Складання і затвердження плану роботи студента-практиканта
2. Ознайомлювальний	Зустріч з адміністрацією навчального закладу та керівником (організатором) практики на базі практики. Ознайомлення з планом роботи навчального закладу. Зустріч з класними керівниками, та шкільним психологом, де буде проходити практика, та ознайомлення з планом роботи класного керівника.

	Знайомство і встановлення контакту з дітьми закріпленої групи. Вибір дитини для психолого-педагогічного аналізу, методик дослідження її особистісних характеристик.
3. Основний	Відвідування уроків. Спостереження за поведінкою окремих учнів та класу в цілому. Відвідування та проведення виховного заходу (виховної години). Збір інформації про досліджувану дитину (біографія, сімейні обставини, особливості перебування у класному колективі, позашкільні інтереси, особливості спілкування) шляхом вивчення документації, співбесіди з нею, спостереження за її поведінкою під час проведення занять, її психодіагностика. Збір і аналіз інформації про досліджувану групу шляхом спостереження за особливостями групової динаміки. Психолого-педагогічний аналіз і обговорення занять, проведених керівником від бази практики. Ведення щоденника психолого-педагогічних спостережень. Виконання індивідуальних завдань.
4. Підсумковий	Оформлення документації та звіту про проходження практики. Участь у підсумковій конференції.

Види (форми) індивідуальних завдань

- знайомство з навчальним закладом;
- аналіз розкладу уроків одного класу;
- виконання завдань шкільного психолога, класного керівника або педагога-організатора позакласної роботи;
- оформлення щоденника психолого-педагогічних спостережень;
- відвідування уроків з різних предметів;
- відвідування та проведення виховних заходів (виховна година, екскурсії тощо);
- проведення виховного заходу та його аналіз;
- аналіз уроку (із спеціальності студента-практиканта);
- спостереження за поведінкою одного учня та складання його психолого-педагогічної характеристики;
- оформлення результатів спостереження за класом у формі психолого-педагогічної характеристики;
- аналіз шкільного сайту як обличчя школи;
- самоаналіз результатів психолого-педагогічної практики.

Оцінювання результатів практики

Зміст роботи, яку оцінюють	Кількість балів
1. Теоретична підготовка (знання педагогіки та психології).	10

2. Психолого-педагогічна майстерність (педагогічний такт; комунікабельність; емпатія тощо).	10
3. Особистісні характеристики студента (дисциплінованість під час проходження практики, ініціативність, самостійність, професійна спрямованість відповідальність, інноваційність тощо).	15
4. Оцінювання звітної документації: – психолого-педагогічна характеристика учня (10 балів); – психолого-педагогічна характеристика класу (10 балів); – аналіз розкладу уроків (10 балів); – характеристика сайту школи (5 балів); – звіт про виконання завдань шкільного психолога, <u>класного керівника або педагога-організатора</u> (10 балів); – щоденник психолого-педагогічних спостережень (10 балів).	55
5. захист практики (за несвоєчасну подачу звітної документації віднімається 5 балів).	10
Сума	100

ДОДАТКОВІ ВКАЗІВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Організація практики

1. Факультет (інститут) на початку навчального року конкретизує період проведення практики в межах визначеного семестру та подає у навчальний відділ службову записку.

2. Завідувач виробничої (навчальної) практики на підставі службових записок формує графік проведення психолого-педагогічної практики та погоджує його з кафедрою педагогічної та вікової психології факультету психології та соціології, яка враховує його при розподілі навчального навантаження.

3. Керівник практики від факультету (інституту) при розподілі студентів у навчальні заклади формує групи до 15 осіб, до яких призначаються керівники з числа викладачів факультету (інституту), на якому навчається студент, та викладач з кафедри педагогічної та вікової психології.

5. Для підготовки студентів до проходження практики керівники практики від факультету (інституту) і кафедри педагогічної та вікової психології проводять настановчу конференцію, на якій ознайомлюють студентів з базами практики, метою і завданням практики, планом-графіком її проходження, порядком ведення облікової та звітної документації, вимогами до поведінки студентів-практикантів.

На настановчу конференцію можуть бути запрошені працівники навчальних закладів – баз практики, відповідальні за її організацію на місцях.

6. Керівник практики від факультету (інституту) погоджує з керівником відповідного навчального закладу порядок проходження практики та призначення організатора практики на базі практики.

7. Результати психолого-педагогічної практики студентів оцінює комісія, яка складається із керівників практики від факультету (інституту) та кафедри педагогічної та вікової психології. Склад комісії визначається у розпорядженні декана факультету (директора інституту), яке формується за два тижні до початку практики.

8. З метою підведення проміжних підсумків та визначення подальшого плану роботи рекомендовано проводити 1 раз на місяць виробничу нараду на базі практики за участю шкільного психолога, класного керівника, студентів-практикантів та керівника практики.

9. На період практики керівник призначає старшого групи.

Його обов'язки:

- вести облік відвідування, забезпечувати навчально-виробничу дисципліну студентів;
- своєчасно повідомляти студентам про доручення та вказівки керівника групи і організаторів практики на місцях;
- інформувати керівника практики про всі випадки порушень процесу практики;
- виконувати організаційні доручення та вказівки організаторів практики на місцях.

Обов'язки студентів-практикантів

1. Студент-практикант зобов'язаний дотримуватись правил внутрішнього розпорядку навчального закладу; виконувати розпорядження адміністрації школи та керівника практики.

2. Студент-практикант зобов'язаний працювати за місцем практики не менше шести годин за день практики.

3. Студент-практикант зобов'язаний виконувати всі види робіт, передбачені програмою практики.

4. Студент-практикант повинен бути для учнів зразком організованості, дисциплінованості, охайності, ввічливості, сумлінного ставлення до своїх обов'язків.

Документація, яку зобов'язаний представити студент-практикант на кафедрі

Після закінчення практики студент повинен представити на кафедрі:

1. Звіт.
2. Щоденник психолого-педагогічних спостережень.
3. Аналіз результатів психолого-педагогічної практики.

I. Звіт про проходження психолого-педагогічної практики

У звіті студент висвітлює виконання завдань за період практики. Керівники практики від університету погоджують зміст звіту, з яким ознайомлюється керівник практики від навчального закладу. Директор школи затверджує звіт своїм підписом та печаткою. Титульна сторінка звіту оформляється за встановленою формою (*Додаток А*).

Структура звіту

1. Знайомство з навчальним закладом (*Додаток Б*).
2. Аналіз розкладу уроків у визначеному класі (*Додаток В*).
3. Психолого-педагогічна характеристика класу (*Додаток Д*).
4. Психолого-педагогічна характеристика особистості окремого учня (*Додаток Ж*).
5. Анкета «Соціометрія» для здійснення психолого-педагогічної характеристики класу та окремого учня (*Додаток З*).
6. Аналітична характеристика сайту школи (*Додаток К*).
7. Опис виконання завдань шкільного психолога та класного керівника або педагога-організатора, позакласної та позашкільної роботи (*Додаток Л*).
8. Аналіз уроку (за спеціальністю) (*Додаток М*).
9. Аналіз виховного заходу (*Додаток Н*).

II. Щоденник психолого-педагогічних спостережень (*Додаток О*).

У щоденнику спостережень студент-практикант записує свої спостереження під час практики (враження від уроків, виховних заходів, свої роздуми, зауваження тощо).

Щоденник спостережень ведеться у звичайному зошиті у клітинку, в якому зазначається:

- список учнів класу (групи);

- спостереження за поведінкою учнів на уроках, виховних заходах та перервах;
- розклад дзвінків;
- розклад уроків у закріпленому класі (групі);
- оформлення психолого-педагогічних спостережень за уроком, який відвідав студент-практикант;
- аналіз виховного заходу, який відвідав студент-практикант.

III. Самоаналіз результатів психолого-педагогічної практики (*Додаток II*).

10. Рекомендована література

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р.
3. «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» № 93 від 8 квітня 1993 р.
4. «Положення про проведення практики студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки» від 28. 08.2020 р.
5. Пашенко М. І., Пашенко Д. І., Перепелюк Т. Д. Психолого-педагогічна практика: практично-зорієнтований посібник на допомогу студентам, магістрантам, аспірантам, психологам, соціальним педагогам. Умань, 2008. 179 с.
6. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія: навчальний посібник. Вид. 3-тє, виправ. Суми : Університетська книга, 2010. 352 с.
7. Полтавченко Н. Г. Психологічне дослідження особистості, Київ, 2007. 231 с.
8. Роль психологічної діагностики у роботі з учнівським колективом. *Позакласний час*. №5-6, 2001 р.

Зразок оформлення титульної сторінки звіту
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Кафедра _____
Кафедра педагогічної та вікової психології

ЗВІТ
про проходження
психолого-педагогічної практики
студента ...групи
галузі знань 01 «Освіта»
спеціальності 014 «Середня освіта»
освітньо-професійної програми
факультету (інституту)
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ПІБ студента

м.п. _____

Директор Луцької ЗОШ І–ІІІ ступенів №19

Луцьк – 202_

У додатках розміщено рекомендовані зразки оформлення психолого-педагогічних спостережень, які можуть бути змінені та уточнені керівником практики.

Додаток Б

Знайомство з навчальним закладом

Директор _____

Педагог-організатор _____

Психолог _____

(ПІБ заповнюється повністю)

1. Короткі відомості про навчальний заклад (адреса, кількість учнів, кількість вчителів тощо):

_____
_____
_____

2. Основні завдання роботи навчального закладу:

_____
_____
_____

3. Можливі труднощі, проблеми у навчально-виховній роботі:

4. Інформація про клас, до якого прикріплений студент (вказати клас):

а) класний керівник (ПІБ) _____

б) у яку зміну навчається _____

в) кількість учнів _____

5. Основні напрямки виховної роботи з дитячим колективом:

_____
_____
_____
_____

6. Можливі проблеми у роботі з учнями:

_____
_____
_____
_____
_____

Аналіз розкладу уроків у визначеному класі

Сучасними науковими дослідженнями встановлено, що найвища активність розумової діяльності у дітей шкільного віку припадає на інтервал з 10 до 12 години. Цей час характеризується найбільшою ефективністю засвоєння матеріалу при найменших психофізичних затратах організму.

Тому в розкладі уроків для учнів середнього і старшого віку предмети, що вимагають значного розумового напруження, повинні проводитися на 2, 3, 4 уроках.

Неоднакова розумова діяльність учнів і в різні дні навчального тижня: її рівень зростає до середини тижня і залишається низьким на початку (понеділок) та в кінці (п'ятниця) тижня.

Тому розподіл навчального навантаження протягом тижня повинен бути таким, щоб найбільший його обсяг припадав на вівторок, середу. На ці дні у шкільний розклад необхідно виносити предмети, які потребують великого розумового напруження або ті, які не вимагають значного навантаження, але у більшій кількості, ніж в інші дні тижня.

Вивчення нового матеріалу, контрольні роботи найкраще проводити на II-IV уроках дня посеред тижня.

Предмети, які вимагають значних затрат часу для виконання домашніх завдань, не повинні групуватися в один день у розкладі занять.

Необхідно проводити оцінку розкладу уроків. Для цього пропонуємо використовувати методика, розроблену Н. П. Гребняком і В. В. Машиністовим (1993 р.). За цією методикою кожен навчальний предмет має різний бал складності:

Геометрія – 6.

Алгебра – 5,5.

Іноземна мова – 5,4.

Хімія – 5,3.

Фізика – 5,2.

Біологія – 3,6.

Українська мова – 3,5.

Українська література – 1,7.

Історія – 1,7.

Фізкультура, трудове навчання, музика, образотворче мистецтво, креслення – 1.

При правильно складеному розкладі уроків найбільша кількість балів за день у сумі усіх предметів повинна припадати на вівторок і (або) середу.

Для учнів молодшого і середнього віку розподіляти навчальне навантаження в тижневому циклі слід таким чином, щоб його найбільша інтенсивність (по сумі балів за день) припадала на вівторок і середу, в той час як четвер був дещо полегшеним днем.

Розклад складено неправильно, коли найбільше число балів за день припадає на перший та останній робочі дні тижня або коли воно однакове у всі робочі дні.

Експертиза розкладу занять

Параметри експертизи розкладу навчальних занять

Оцінка 0 1 2

- А. Максимально допустимо навантаження учнів.
  - Б. Розподіл максимально допустимого навантаження щодо віку учнів.
  - В. Шестиденний навчальний тиждень для учнів 5–11-х класів усіх видів НЗ з поглибленим змістом предмета.
  - Г. Тривалість уроку не перевищує 45 хвилин.
  - Д. Початок занять не раніше 8-ї години.
  - Є. Навчання класів з поглибленим змістом навчальних програм у першу зміну.
  - І. Навчання класів початкової школи, 5-х класів, випускних класів у першу зміну.
  - Ж. Наявність розкладу факультативних занять.
  - З. Проведення факультативних занять у дні з найменшою кількістю обов'язкових уроків.
  - К. Наявність 45-хвилинної перерви між останнім уроком та факультативними заняттями.
  - Л. Відсутність здвоєних уроків для учнів 5–9-х класів, окрім уроків праці, фізкультури, уроків проведення контрольних та лабораторних робіт.
  - М. Наявність динамічної паузи або уроків фізкультури після здвоєних уроків з основних та профільних предметів.
  - Н. Чергування протягом дня та тижня для учнів старшого віку предметів фізико-математичного та гуманітарного циклів.
  - О. Побудова розкладу з урахуванням ходу денної та тижневої кривої розумової працездатності учнів.
  - П. Відповідність розподілу предметів протягом навчального дня ранговій шкалі складності предметів.
  - Р. Відповідність часового інтервалу між уроками нормативним вимогам (10 хв. – маленька перерва, велика перерва після 2-х або 3-х уроків).
- 0 – не відповідає вимогам,
1 – частково відповідає,
2 – цілком відповідає вимогами.
- К – кількість балів/...Максимальна кількість балів 32. Розклад вважається задовільним за умови наявності не менше 26 балів.

Додаток Д

Психолого-педагогічна характеристика класу

Орієнтовна схема вивчення і написання характеристики класу включає:

1. Загальні відомості про клас (групу): кількість учнів (із них хлопців і дівчат), віковий склад, чи були з'єднання з іншими класами, зміна класних керівників тощо.

2. Зміст і характер діяльності:

а) *навчання*: загальна характеристика успішності й дисципліни: нагляд, контроль за оцінками окремих учнів, вимоги класного керівника до учнів, активу і всього класу, взаємодопомога, її форми і організація, дисципліна учнів класу на уроках та при виконанні домашніх завдань, негативні моменти в навчальній роботі (шпаргалки, підказки, списування);

б) *життя поза навчальними заняттями*: зацікавленість сучасними проблемами розвитку українського суспільства, політичних подій, розвитку держави, музики, мистецтва, літератури, спорту, колекціонування тощо; виявлення цих інтересів у класі (читацькі конференції, відвідування театру, кіно, обговорення побаченого, походи, екскурсії , тощо), участь класу в суспільному житті;

в) *інші види діяльності* (типові ігри, праця, художня самодіяльність, образотворче мистецтво, спорт тощо); зв'язок з іншими класами (групами), організація, форма його вираження; вплив на клас батьківського активу.

3. *Керівництво класом (групою) і його організація*:

а) актив класу (групи): староста і його робота, організаторські здібності, турбота про окремих учнів, ставлення до громадської думки, особливості стосунків між учнями;

б) наявність у класі (групі) неформальних лідерів, їх особливості та засоби впливу на клас, ставлення до них активу, наявність «відкинутих», причини відчуженості та можливі шляхи зміни ставлення до них однокласників (одногогрупників);

в) система ставлень всередині класу, ступінь їх міцності, орієнтацій на єдність класу, вияв взаємної вимогливості, чуйності, дружньої турботи, взаємодопомоги, гуманізму, поваги, милосердя; наявність або відсутність групувань, їх внутрішня основа і міра зацікавленості у спільних справах класу (групи), критика і самокритика; особливості стосунків між хлопчиками і дівчатками, прояви приятельювання і дружби між окремими учнями, внутрішня основа цих стосунків, емоційне задоволення чи незадоволення від них учнями класу (групи).

4. *Особливості роботи класного керівника і його вплив на клас (групу)*: організаторські здібності, знання психології школярів, їх інтересів, загальний стиль керівництва тощо; ставлення класу до класного керівника, його авторитет серед учнів.

5. *Рівень розвитку класу(групи):* спрямованість, організаційна, вольова, інтелектуальна та емоційна єдність, підготовленість до спільної діяльності тощо.

6. Аналіз конкретних прикладів впливу класу на особистість того чи іншого учня і особистості на клас (групу).

7. Визначення основних недоліків в організації життя класу і конфліктів між його членами, шляхи їх подолання; характер загального емоційного клімату в класі: бадьорий, життєрадісний, інертний, напружено-нервовий тощо.

8. Загальні висновки про рівень розвитку класу (групи).

Примітка: кожне положення психолого-педагогічних характеристик має бути підтвержене прикладами на основі проведених спостережень.

► Під час написання характеристики класу необхідно використовувати такі методи дослідження:

- спостереження за поведінкою дітей на уроках і перервах;
- бесіда з членами дитячого колективу, вчителями;
- методика соціометрії, методика діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі, методика групової оцінки особистості – обов'язкове використання 2-3 методик з наведенням листів опитування, результатів та аналізом отриманих даних (Додаток 3).

Психолого-педагогічна характеристика учня

План складання психолого-педагогічної характеристики учня

I. Загальні відомості про учня

- 1) *Анкетні дані* (прізвище, ім'я, по батькові; дата народження, клас (якщо клас спеціалізований, зазначити)).
- 2) *Відомості про стан здоров'я* (наявність хронічних захворювань, особливості функціонування нервової системи (швидко стомлюється після тривалого навантаження, не стомлюється).
- 3) *Успішність* (середній бал, зазначення предметів, з яких найвищі бали, найнижчі; зазначення предметів, до яких учень відчуває інтерес, а також найскладніші для нього предмети).
- 4) *Позашкільні заняття* (відвідування гуртків, секцій і т.д.).
- 5) *Особливості сімейного виховання.*

II. Прояв особистісних якостей у поведінці учня

- 1) *Спрямованість інтересів* (суспільна активність, працьовитість, відповідальність, ініціативність, організованість, допитливість, акуратність).
- 2) *Ставлення до людей* (колективізм, чесність, правдивість, справедливість, товариськість, почуття товариства, чуйність, ввічливість, тактовність).
- 3) *Ставлення до себе* (скромність, впевненість у собі, самокритичність, уміння розраховувати свої сили, прагнення до успіху, першості, самоконтроль).
- 4) *Ставлення дитини до колективу* (авторитет дитини в колективі, товариськість і розуміння товаришів, ставлення до негативних соціально-психологічних явищ у колективі тощо).
- 5) *Положення учня в класі* (авторитет у класі, лідерські якості).

III. Особливості психічних процесів і емоцій

- 1) *Увага на уроках:*
  - а) завжди легко і швидко зосереджує свою увагу на поясненні вчителя; ніколи не відволікається на уроці, помилок через неухважність на уроці не робить;
  - б) досить уважно слухає пояснення вчителя; відволікається рідко; іноді трапляються помилки в роботах через неухважність;
  - в) не завжди уважно слухає пояснення вчителя; періодично відволікається, часто робить помилки через неухважність, але самостійно виправляє їх при перевірці;
  - г) слухає досить уважно тільки у тому випадку, якщо йому цікаво, часто відволікається; постійно робить помилки через неухважність, при перевірці не завжди виправляє їх;

д) як правило, повільно і тяжко зосереджує свою увагу на уроці; мало що засвоює через постійні відволікання; робить багато помилок через неухважність і не помічає їх при перевірці.

2) Особливості пам'яті учня:

а) при завчанні завжди попередньо розбирається у структурі і змісті матеріалу; але й матеріал, що вимагає механічного завчання, запам'ятовує легко;

б) при завчанні може запам'ятати лише те, у чому попередньо розібрався; матеріал, що вимагає механічного запам'ятовування, дається важко;

в) матеріал, що вимагає механічного завчання, засвоює дуже легко, досить 1-2 рази переглянути його; має звичку не розбиратися у структурі й змісті матеріалу, що заучується;

г) при вивченні довго розбирається в матеріалі; при викладенні робить помилки за формою, але зміст викладає точно;

д) для запам'ятовування матеріалу багаторазово механічно повторює його, не перебираючи і не осмислюючи, робить значеннєві помилки.

3. Характеристика мислення учня:

а) швидко схоплює суть матеріалу, завжди в числі перших вирішує завдання, часто пропонує власні оригінальні рішення;

б) досить швидко розуміє матеріал, швидше за інших вирішує завдання, іноді пропонує власні оригінальні способи вирішення;

в) задовільно розуміє матеріал після пояснення в середньому темпі; зазвичай власних оригінальних рішень не пропонує;

г) у числі останніх учнів уловлює суть пояснень учителя (викладача); відрізняється повільним темпом обмірковування й вирішення завдань; відрізняється повільним темпом обмірковування й вирішення завдань;

д) розуміє матеріал після додаткових занять, у край повільно вирішує завдання, при вирішенні завдання сліпо використовує відомі «шаблони».

4. Емоційна реактивність учня:

а) завжди емоційно реагує на будь-які життєві явища, його може схвилювати розповідь;

б) звичайно емоційно реагує на життєві явища, але рідко що може схвилювати глибоко;

в) рідко проявляє живу емоційну реакцію на події;

г) жива емоційна реакція практично відсутня.

5. Характеристика загального емоційного тону школяра:

а) постійно жвавий, дуже активний у всіх сферах шкільного життя, в усе втручається, береться за всі справи;

б) жвавий, у міру активний у всіх сферах шкільного життя;

в) жвавий, активний тільки у деяких сферах шкільного життя;
г) у порівнянні з однокласниками менш активний і жвавий;
д) практично завжди пригнічений, апатичний у всіх сферах шкільного життя, незважаючи на те, що здоровий.

б. Емоційна врівноваженість учня:

а) завжди спокійний, у нього не буває сильних емоційних спалахів;
б) зазвичай спокійний, емоційні спалахи дуже рідкісні;
в) емоційно врівноважений;
г) підвищена емоційна збудливість, схильний до бурхливих емоційних проявів;
д) запальний, є частими сильні емоційні спалахи з незначних приводів.

Під час написання характеристики необхідно використовувати такі методи дослідження:

- вивчення документації навчально-виховного закладу;
- співбесіди з дитиною, викладачем, батьками, одногрупниками;
- спостереження за її поведінкою на заняттях і перервах;
- психодіагностика (методика Г.Айзенка – EPQ, методика діагностики комунікативної установки В. В. Бойко, тривожності Спілбергера та Ханіна, методика діагностики рівня емпатійних здібностей В. В. Бойко, методика «Карта інтересів» та ін.) – обов'язкове використання 2-3 методик з наведенням листів опитування, результатів та аналізом отриманих даних.

Для здійснення характеристики класу та учня рекомендовано використати анкету із Додатку 3.

Додаток 3

Анкета «Соціометрія»

Мета: визначити соціометричний статус кожного учня в системі міжособистісних стосунків у класному колективі.

Вік учнів: від 10 років.

Обладнання: роздруковані бланки анкети, ручки чи олівці.

Інструкція:

Після того, як кожен учень отримає бланк анкети, з ними проводиться короткий інструктаж. На першу частину анкетних питань діти дають відповіді, спираючись на вже набутий власний досвід та свої почуття. Щодо другої частини учням пропонують зробити три вибори за такими соціометричними критеріями:

- 2.0) } для виявлення **емоційного лідера** (учня, який сприяє створенню в
- 2.1) } *класі належного психологічного клімату*);
- 2.2) } для виявлення **інструментального лідера** (учня, який зорієнтований на діловий бік життя класу).

Обробка отриманих результатів

За отриманими відповідями підраховується сума виборів, що її набрав кожен учень класу, за кожним критерієм складається соціоматриця, і на основі її аналізу визначається статус дитини, виходячи з таких показників:

- 6 та більше виборів – «зірка»;
- 3–5 виборів – «популярний»;
- 1–2 вибори – «занедбаний»;
- 0 виборів – «ізолюваний».

Зразок заповнення соціоматриці:

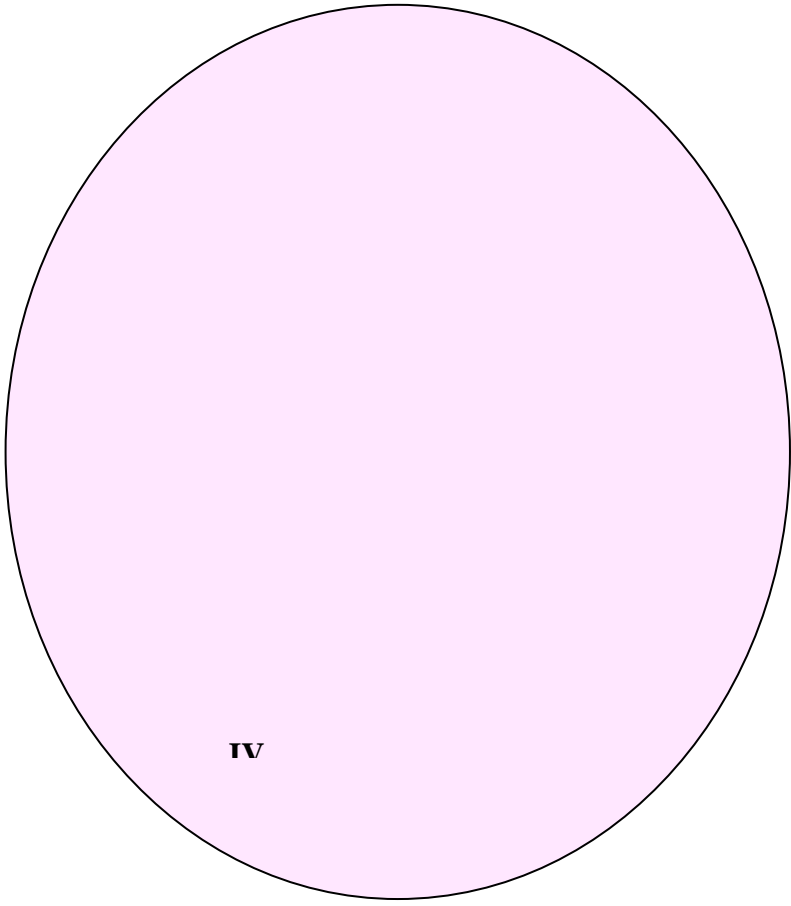
Кого вибрав Хто вибрав	Кого							і	т.	д.
	Андрійчук	Білоус	Ворслова	Гнатюк	Дробиш	Лавринен	Мірошник			
Андрійчук		*		*		*				
Білоус			*			*				
Ворслова		*				*	*			
Гнатюк	*					*	*			
Дробиш	*			*						
Лавриненко		*		*						
Мірошник				*		*				
Кількість виборів:	2	3	1	4	0	6	2			

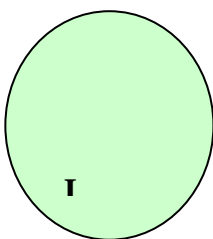
На основі соціоматриці можна побудувати соціограму, яка надає можливість наочно представити соціальний статус учнів класу.

Соціограма класу:

Кожна окружність соціограми має певне значення:

- I. Внутрішнє коло** – це «зона зірок», до якої увійшли лідери, які набрали максимальну кількість виборів.
- II. Друге коло** – це «зона прийнятих» або «популярних», до якої увійшли учні, які набрали виборів вище середнього (3-5).
- III. Третє коло** – це «зона неприйнятих, занедбаних», до якої увійшли учні, які набрали виборів нижче середнього.(1-2).
- IV. Зовнішнє коло** – це «зона ізолюваних», це ті учні, які не отримали жодного вибору.

Соціограма наочно представляє наявність угруповань у класі та взаємовідносини між ними й окремими учнями.

Бланк анкети «Соціометрія»

Дата заповнення: _____ Клас _____

Прізвище, ім'я: _____

1.1. Що ти вважаєш найважливішим в школі?

_____
_____

1.2. Який день тижня тобі подобається найбільше ? _____

Чому? _____

1.3. Що тебе найбільше цікавить у школі?

1.4. Чим би тобі хотілося займатися у вільний час?

1.5. Якби була можливість обирати, то в якому класі ти б хотів(-ла) зараз навчатися?

Чому? _____

1.6. Які твої улюблені заняття?

1.7. Що у школі для тебе є найнеприємнішим?

1.8. Як ти навчаєшся?

1.9. На кого з однокласників за успішністю тобі хотілось би бути схожим(-ою)?

Чому? _____

2.0. З ким би ти хотів(-ла) сидіти за партою?

або _____

або _____

2.1. Кого з учнів свого класу ти запросив(-ла) би до себе на день народження?

2.2. До кого з учнів свого класу ти звернешся по допомогу, якщо не зможеш розв'язати якусь задачу?

Анкета «САМООЦІНКА»

№	Перелік якостей та здібностей	Оцінка
1	Розум.	
2	Зовнішність.	
3	Чесність.	
4	Уміння бути гарним товаришем.	
5	Упевненість у собі.	
6	Доброта.	
7	Справедливість.	
Загальна кількість балів:		
Висновок: _____		

Разом із «Соціометрією» подається **анкета самооцінки**.

Мета анкети самооцінки: визначити, як дитина в цілому сприймає саму себе: позитивно, негативно, нейтрально.

Інструкція: « Оцінюйте свої якості та здібності за 10-бальною шкалою, де

0 балів	відсутність цієї якості або здібності
10 балів	максимальний рівень прояву цієї якості

Перелік якостей та здібностей: 1. Розум.

2. Зовнішність.

3. Чесність.

4. Уміння бути гарним товаришем.

5. Упевненість у собі.

6. Доброта.

7. Справедливість.

Обробка результатів:

Бали, які отримують за кожне твердження додають. При цьому:

0–20 балів	– негативне сприймання;
21–40 бали	– нейтральне сприймання;
41–60 балів	– позитивне сприймання;

Аналітична характеристика сайту школи.

Знайти в Інтернеті офіційний сайт навчального закладу. Знайомлячись із ним, звернути увагу на зручність для огляду, інформативність і дизайн. Опиши свої враження та зроби висновки.

Виконання завдань психолога та класного керівника або педагога-організатора позакласної та позашкільної роботи

В описовій формі вказати, які саме завдання чи доручення отримав студент; як виконував, та результат.

Психолого-педагогічний аналіз уроку (ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ)

Тема: _____

Зміст уроку

Методи і засоби навчання, які було використано вчителем _____

_____
_____
_____

Основні види контролю, які були застосовані на уроці:

_____
_____

Характеристика діяльності учнів на уроці

Виявлення інтересу та уваги при вивченні нового матеріалу:

_____
_____

Активність на етапі засвоєння та закріплення нових знань (чи знають студенти етапи уроку?):

_____
_____

Дисципліна протягом всього уроку: _____

_____
_____

Характеристика діяльності вчителя на уроці

Особливості мови вчителя (виразність, емоційність та інше):

_____
_____

Дотримання педагогічного такту:

Як було враховано вікові та індивідуальні особливості дітей

Підсумок уроку

Сильні сторони:

Що можна було б змінити в уроці:

Додаток Н

Аналіз виховного заходу, що провів студент

Тема виховного заходу: _____

Мета: _____

Педагогічна обумовленість теми (чому цей виховний захід проводиться в цьому класі, його відповідність інтересам та віковим особливостям дітей):

Організація підготовки дітей до цього заходу (ступінь участі дітей, оформлення заходу та приміщення, використання наочних і технічних засобів)

Зміст і методика проведення виховного заходу

- відповідність змісту заходу поставленій меті:
-
-
-

- пізнавальна та виховна доцільність підібраного матеріалу:

- емоційна насиченість, зацікавленість дітей темою та участю у виховному заході, активність: _____

- прийоми та методи, використані впродовж виховного заходу, їх відповідність віковим особливостям дітей, рівню їхнього розвитку:

- зв'язок питань, які обговорюються, з проблемами групи, школи, сім'ї, суспільства:

Індивідуальні особливості вчителя, який проводить виховний захід (емоційність, вміння володіти голосом, мімікою, жестами, контакт з учнями, комунікативність, упевненість у собі, вміння приймати правильні рішення в нестандартних ситуаціях):

Специфіка професійної самопрезентації вчителя (вміння викликати симпатію, довіру, соціально-психологічні очікування учнів та ін.):

Педагогічна доцільність виховного заходу, його значення для подальшого розвитку колективу та окремих учнів, для вдосконалення міжособистісних стосунків у колективі:

Зауваження, пропозиції:

Щоденник психолого-педагогічних спостережень

СПИСОК ДІТЕЙ

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Коротка характеристика поведінки на уроках та в позаурочний час

Таблиця. Схема щоденника-спостережень

15.02.2018	6-А клас, урок біології, вчитель Кушнір І.І.	особливості уваги окремих учнів	увага стійка, на уроці переважала мимовільна увага
16.02.2018	7-Б клас, вчитель Мирошніченко С.П., Урок історії.	спостереження етапів уроку. Поведінка учителя на уроці.	<ol style="list-style-type: none"> 1. На початку уроку вчитель привітався, перевінив наявність учнів. 2. Після організаційної частини перевінив наявність та якість виконання домашніх завдань. 3. Актуалізацію опорних знань вчитель провів у формі бесіди. 4. Під час пояснення нового матеріалу вчитель активно використовував наочність. 5. Далі учні виконували завдання, вчитель надавав їм допомогу. 6. В кінці уроку вчитель підвів підсумки успіхів учнів, оголосив оцінки, повідомив домашнє завдання. <p>Учитель на уроці тактовний, досконало володіє матеріалом, приділяє увагу усім учням. Учні активно співпрацювали з учителем.</p>

Зміст записів у щоденнику може бути розміщений як у вигляді таблиці, так і звичайним текстом зі збереженням визначеного у таблиці змісту.

Самоаналіз результатів психолого-педагогічної практики
Психолого-педагогічна практика стала для мене

Для мене було відкриттям

Моя самостійність виявилася в

Найцікавішим було

Я навчився (навчилась)

Мої пропозиції

Студент ... групи
факультету (інституту) .....
ВНУ імені Лесі Українки
ПІБ

підпис